

Ústavní soud letos v květnu zamítl stížnost Lichtenštejnů ve sporu o nemovitý majetek na Kolínsku. Nález prošel většinou dvou hlasů, jeden člen senátu přesto zaujal odlišné stanovisko.

Odlišné stanovisko soudce Davida Uhlíře

S nálezem II. senátu v této věci (dále též jen „nález“) nesouhlasím a uplatňuji vůči němu podle ustanovení § 22 zákona o Ústavním soudu odlišné stanovisko. Mám za to, že všechny napadené rozsudky měly být zrušeny.

Obecné soudy pochybily, když se odmítly věcně zabývat námitkami stěžovatelů. Ve zdůvodnění tohoto svého odmítnutí soudy vyšly z restitučních předpisů, které mají zmírňovat způsobené křivdy, a ze stanoviska Ústavního soudu Pl. ÚS-st. 21/05, tedy z aktů demokratického právního státu nastoleného po listopadu 1989. Nebýt těchto aktů, odůvodnění zamítavých rozsudků by bylo mnohem obtížnější, ne-li nemožné. Jak praví klasik, „to jsou paradoxy, pane Vaněk“.

Začnu s tím, že výše uvedené stanovisko Ústavního soudu považuji za chybné, pravděpodobně nejspornější ze všech stanovisek přijatých za dobu jeho existence. Zcela se zde ztotožňuji s disentem Elišky Wagnerové a Miloslava Výborného k tomuto stanovisku Ústavního soudu:

„... odůvodnění stanoviska obsahuje „kopernikánský obrat“ v judikatuře Ústavního soudu ve vztahu ke skutečným restitucím, když dovozuje, že restituční zákony legalizovaly vlastnictví státu k majetku, který stát získal konfiskacemi, znárodněním a dalšími majetkovými opatřeními (zjevně jde o eufemistické označení převzetí věci státem bez právního důvodu, tj. fyzickou okupací). Pokud stanovisko dále dodává ve vztahu k naznačenému výkladu restitučních zákonů, že je lhostejné, že by bez existence těchto zákonů bývalo bylo možné v některých případech uplatnit na takový majetek vlastnické právo podle obecných předpisů, vysvětluje účel restitučních zákonů zcela opačně, než dosud činila judikatura Ústavního soudu. Jinými slovy, stanovisko restitučním zákonům připisuje účel spočívající ve vyvlastnění přinejmenším toho majetku, kterého se stát zmocnil fyzickou okupací.“

Obecné soudy tedy dle mého názoru měly použít a vyložit restituční předpisy i judikaturu Ústavního soudu k tomu, aby si otevřely možnost zjistit, zda se československé orgány v minulosti dopustily křivdy vůči právnímu předchůdci stěžovatelů. Musely by se vrátit k zásadní otázce, zda na právního předchůdce stěžovatelů byl vztažen zmíněný dekret prezidenta republiky oprávněně či nikoliv. Odmítnutí posuzovat tuto otázku s ohledem na rozhodnutí ONV v Olomouci je nesprávné. Tato otázka nebyla jednak správními orgány před 24. únorem 1948 s konečnou platností vyřešena, jednak jakékoliv rozhodnutí správního orgánu z té doby nemůže být překážkou přezkoumání toho, zda se na právního předchůdce stěžovatelů dekret prezidenta republiky vztahoval. Dekrety prezidenta republiky měly konstitutivní charakter, následná rozhodnutí dalších československých orgánů jen deklarovala určité právní vztahy, ale nezakládala je. Opačný výklad je scestný, v dnešních podmínkách by analogii takového postupu představoval třeba zamítavý rozsudek soudu ve věci určení vlastnického práva k nemovité věci s odůvodněním, že již bylo pravomocně rozhodnuto katastrálním úřadem. Při rozhodování o tom, které věci přešly podle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, nikdo nezpochybňoval pravomoc obecných soudů rozhodnout o sporných otázkách.

Navíc představa, že tzv. třetí republika, tedy Československo v období od konce druhé světové války do komunistického převratu v r. 1948, byla demokratickým právním státem, je českým národním sebeklamem, na kterém bychom neměli lpět. Rozhodnutí československých státních orgánů z té doby je třeba posuzovat kriticky a nebránit se jejich přezkoumání.

Jestliže by obecné soudy překonaly údajnou překážku danou stanoviskem Ústavního soudu Pl. ÚS-st. 21/05 (že nelze určovací žalobou obcházet restituční předpisy), jestliže by toto stanovisko vyložily v souladu se smyslem restitučního zákonodárství, stály by před posouzením položené otázky, zda se dekrety prezidenta republiky vztahovaly na právního předchůdce stěžovatelů?

Ústavní soud se k legitimitě dekretů prezidenta republiky vyjádřil ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/94 (stížnost Rudolfa Dreithalera), kdy také osvětlil, vůči komu byly dekrety zaměřeny a z jakého důvodu lze přičítat Němcům kolektivní metafyzickou spoluodpovědnost (nikoliv kolektivní vinu).

„Nahlíženo z tohoto pohledu, také dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. může proto, jako normativní právní akt, obstát pouze tehdy, neodporuje-li ve své podstatě intencím demokratického právního státu. Pokud jde o výše uvedenou otázku, třeba zdůraznit, co naznačuje již sám název dekretu č. 108/1945 Sb. (... o konfiskaci nepřátelského majetku), že určujícím hlediskem při vymezení subjektů konfiskovaného majetku je jejich nepřátelství k Československé republice nebo českému a slovenskému národu...“

Právě na tomto místě je třeba si položit otázku: v jaké míře a v jakém smyslu odpovídají za plynové komory, koncentrační tábory, masové vyhlazování, ponižování, ubíjení a odlidštění milionů jen představitelé nacistického hnutí, nebo jsou za tyto jevy spoluodpovědny i všichni ti, kteří z těchto hnutí mlčky profitovali, plnili jeho příkazy a nekladli jim odpor...“

Na základě všech uvedených zjištění a úvah dospěl proto Ústavní soud k závěru, že dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, byl v době svého vydání nejen legálním, ale také legitimním aktem.“

František Josef II., kníže z Lichtenštejna, právní předchůdce stěžovatelů, kterému měl být sporný majetek konfiskován dekretem prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., byl občanem státu, který si po celou dobu druhé světové války udržel neutralitu. Není žádný důvod na něj hledět jinak, než jako na jakéhokoliv jiného německy mluvícího občana jiného neutrálního státu, kupř. Švýcarska. Myšlenka, že by František Josef II., kníže z Lichtenštejna, byl spoluodpovědný za zločiny Třetí říše, a že se na něj proto vztahuje dekret prezidenta republiky, je absurdní.

Rozhodování obecných soudů i Ústavního soudu je dle mého soudu bohužel ovlivněno nejen úvahami právními, ale i politickými a ekonomickými. Jeví se, že tak jako o některých velkých bankách platí, že jsou „too big to fall“, majetek stěžovatelů je „too big to be returned“.

David Uhlíř